

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

בפני כב' הסגן נשיא מנחם הכהן

מבקשים

1. ר' ת.ז. XXXXX
 2. א' ת.ז. XXXXX
 3. ת' ת.ז. XXXXX
- ע"י ב"כ עוה"ד גלעד בלוי

נגד

משיבים

1. א.ש.ת.ז. XXXXX
 2. ד' ת.ז. XXXXX
 3. מ' ת.ז. XXXXX
 4. ר' ת.ז. XXXXX
 5. א' ת.ז. XXXXX
 6. נ' ת.ז. XXXXX
 7. ד' (המנוח) ת.ז. XXXXX
- ע"י ב"כ עוה"ד בן ציון ליפשיץ

פסק דין

העובדות הרלוונטיות

- 1 בפני בקשה לתיקון צו ירושה של עיזבון ד' ז"ל (להלן: "המנוח") שניתן ביום 13.2.2008 אשר קבע כי יורשיו של המנוח על פי דין הינם ששת ילדיו, המשיבים (להלן: "צו הירושה").
- 2 המבקשים, הטוענים כי הם גם ילדיו הביולוגים של המנוח, עותרים לשינוי צו הירושה באופן בו יתווספו ליורשיו של המנוח.
- 3 המנוח נפטר ביום 6.6.2007 וביום 13.2.2008 ניתן כאמור צו הירושה לטובת המשיבים.
- 4 ביום 5.4.2014, בחלוף כשבע שנים ממועד פטירת האב ובחלוף כשש שנים ממועד מתן צו הירושה של עיזבון המנוח, הגישו המבקשים את בקשתם דנן לתיקון צו הירושה.
- 5 בדיון שנערך בפני ביום 27.1.2015 הוריתי על הסדר דיוני לפיו תחילה תבחן השאלה האם יש מקום לתקן את צו הירושה במידה והמבקשים הינם ילדיו של המנוח, ובמידה ושאלה זו תענה בחיוב, יבוצע השלב השני והוא בדיקה גנטית לבחינת הקשר בין המבקשים למנוח.
- 6 השאלה המרכזית אותה יש לבחון בפסק דין זה, הינה האם יש בשיהוי המבקשים להגשת בקשתם כדי לאיין את בקשתם.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

טענות המבקשים

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
 - 23
 - 24
 - 25
 - 26
 - 27
 - 28
7. המבקשים טוענים כי המנוח הינו אביהם הביולוגי ולהוכחת טענתם צרפו את תעודות הלידה שלהם בהם תחת שם האב מצוין השם "ד". המבקשים מסכימים לערוך בדיקה גנטית אשר לדבריהם תאשש טענתם זו.
8. כמו כן צרפו המבקשים תמונה של המבקשת 2 ביום חתונתה בה המנוח יושב לצידה, דבר המוכיח לשיטתם כי הוא אביהם הביולוגי.
9. לגרסת המבקשים, במהלך שנות חייהם המוקדמות בילה עימם המנוח "באופן די קבוע" במהלך ימות השבוע ובסופי שבוע.
10. לטענתם, לפני שנים רבות נותק לחלוטין הקשר שלהם ושל אמם עם אביהם המנוח והם לא יודעים מה עלה בגורלו של אביהם ממועד זה ואילך.
11. המבקשים מציינים כי לא ידעו אודות פטירת המנוח בזמן אמת ועל כן לא הגישו במועד זה את התנגדותם לצו הירושה במתכונת בה הוצא.
12. עוד טוענים המבקשים כי לא ערכו "בירור" אודות מצבו של אביהם מאחר וסברו שבמידה וילך לעולמו הדבר ייודע להם לאור העובדה כי הוא אביהם הביולוגי והדבר מופיע ברשומות.
13. המבקשים הניחו שבכל מקרה היו יודעים על פטירת האב – הן אם היה מוצא צו ירושה, אזי היה הכרח לייצור איתם קשר ולדווח להם על כך בנסיבות בהן הם ילדיו של המנוח, והן במידה והמנוח היה עושה צוואה והם היו מוזכרים בה.
14. לדבריהם, במידה והאופציה השלישית הייתה מתקיימת – כתיבת צוואה בה לא היו מוזכרים – אזי לא היו נוקטים כל פעולה שהיא לנוכח ההבנה כי אביהם במועד נישל אותם מעיזבונו.
15. המבקשים מציינים כי הנסיבות מהן למדו אודות פטירתם המנוח הן "כמעט פלאיות". לדבריהם, בחודש יולי 2013 נפצע בנו של המבקש 1 בתאונת דרכים קשה והיה מאושפז תוך שהוא מורדם ומונשם למשך תקופה ארוכה. לאחר שהתעורר מן התרדמת סיפר לאביו כי חלם על סבו המנוח. אירוע זה הביא את המבקשים לבדוק אודות מצבו של המנוח והם גילו כי נפטר בשנת 2007, וכי הוצא צו ירושה אשר אינם מוזכרים בו.
16. לטענתם, ניסו ליצור קשר עם המשיבים על מנת לבחון את האפשרות להכירם לנוכח הקרבה המשפחתית וכן להגיע להבנות בנוגע לחלוקת עיזבונו של המנוח, אולם ניסיונות אלה לא עלו יפה ומשכך הוגשה על ידם לרשם הירושה בקשה לתיקון צו הירושה של המנוח באופן בו ירשמו גם הם כיורשיו של המנוח ויקבלו את החלק המגיע להם בעיזבונו.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

17. עוד טוענים המבקשים כי חלק ממשפחת המשיבים היו מודעים לעובדה כי למנוח משפחה נוספת וכי הוא אביהם של המבקשים ועל אף זאת הוציאו את צו הירושה באופן שהדיר את המבקשים מעיזבוננו של המנוח.
18. המבקשים טוענים כי בתיקון צו הירושה יהא תיקון מוסרי בכך שיזכו לקבל את חלקם בעיזבון אביהם שנטש אותם ומרבית חייהם לא דאג להם כלכלית.
19. המבקשים עותרים כי צו הירושה ישונה באופן בו יתווספו ליורשיו של המנוח, על כל הכרוך בכך.

טענות המשיבים

20. המשיבים שוללים מכל את הטענה כי ידעו שלמנוח ילדים נוספים.
21. המשיבים טוענים כי הסברם של המבקשים אודות גילוי פטירת המנוח מעיד כי הסיפור אינו אמת.
22. לשיטתם, מדובר בבקשה שהוגשה בשיהוי ניכר שעה שלא היה כל מניעה מהמבקשים לברר ולגלות מה עלה בגורלו של המנוח במשך כל השנים, וכי לא הייתה כל סיבה עניינית אשר מנעה מהם, במועד פטירת המנוח, לבצע את ההליכים הנדרשים לשם הכרתם כיורשיו.
23. המשיבים אף טענו כי לא ייתכן כי המבקשים, שלאורך כל השנים לא היו כלל בקשר עם אביהם, "יזכרו" בו כעת וזאת אך ורק על מנת ליהנות מהטבות כלכליות, וטוענים כי בקשתם של המבקשים מהווה חוסר תום לב.
24. עוד ציינו המשיבים כי כיום נותר בעיזבון המנוח סכום של 5,000 ₪ בלבד כי העיזבון חולק לפני שנים רבות ומשכך שינוי צו הירושה ירע את מצבם שעה שכבר קיבלו את חלקם בעזבון.

המתווה הנורמטיבי:

25. צו ירושה הוא פסק דין כלפי כולי עלמא, על כן, יוצר הוא הכרעה סופית ומחייבת, אף אם נפלה בו שגגה והוא מוטעה (עמ"ש (מחוזי י-ם) 28361-10-11 י' ג' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים [פורסם בנבו], 29.01.2012).
26. צו קיום כזה אינו בטל מעיקרו אלא ניתן לביטול בדרך של בקשה לתיקון או ביטול צו קיום הצוואה, בהתאם לתנאים הקבועים בסעיף 72 לחוק הירושה, התשכ"ה – 1965 (להלן: "חוק הירושה") או בדרך של ערעור.
27. סעיף 72 לחוק הירושה קובע כהאי לישנא:
28. "72. תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 (א) נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם,
2 לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות
3 או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא
4 להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול
5 היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את
6 הבקשה לבית המשפט.
- 7 28. בדיון בבקשה לפי סעיף 72 לחוק הירושה על בית המשפט לבחון את קיומם של שני תנאים
8 מצטברים: התנאי הראשון הינו האם קיימת עובדה שלא הובאה בפני בית המשפט או הרשם
9 טרם מתן הצו. במידה שהתשובה לשאלה זו חיובית, יש לבחון האם במידה ואותה עובדה או
10 טענה הייתה מובאת בפני בית המשפט קודם מתן הצו, היה בה כדי לגרום לקבלת צו שונה מזה
11 שניתן.
- 12 התנאי השני הינו האם ניתן היה להביא את הטענה שהועלתה בבקשה לביטול או לתיקון הצו
13 בפני בית המשפט קודם להגשת הבקשה לביטול הצו. במידה והמבקש לא עשה כן בהזדמנות
14 הראשונה שהייתה לו, בדרך כלל ידחה בית המשפט את הבקשה, אם כי הוא אינו חייב לעשות כן
15 ונתון לו שיקול דעת לקבל בקשה גם אם היא לא הוגשה על ידי המבקש בהזדמנות הסבירה
16 הראשונה (ר' ע"א 601/88 עזבון המנוח מיכאל רודה ז"ל נ' שרייבר, פ"ד מז(2) 441-449-448; ש'
17 שוחט, מ' גולדברג, י' סלומון דיני ירושה ועזבון, מהדורת תשס"ה, עמ' 159-160).
- 18 29. אין חולק כי הבקשה בעניינינו עומדת בתנאי המבחן הראשון. מרשם הירושה הועלמה/נמנעה
19 הידיעה על קיומם של המבקשים כילדי המנוח. אין ספק שאילולא כך היה, ודבר קיומם של
20 המבקשים היו מובאים לידיעת רשם הירושה טרם מתן הצו, היה בכך לשנות את הצו באופן
21 שהמבקשים היו נכללים בין יורשי המנוח.
- 22 30. בבואנו לבחון את התנאי השני – האם המבקש העלה בהזדמנות הראשונה שהייתה לו את
23 הטענה לביטול הצו – ישנם מספר עקרונות שהתגבשו בפסיקה על מנת לבחון תנאי זה.
- 24 31. ניתן ללמוד מנוסח סעיף 72 לחוק, כי גם מקום שהמבקש לתקן או לבטל את צו הירושה, יכול
25 היה להעלות הטענות בהזדמנות סמוכה ראשונה למתן הצו ולא עשה כן, אין לרשם הירושה
26 סמכות לדחות הבקשה, אלא היא תועבר לטיפול בית המשפט לענייני משפחה. אולם מהוראת
27 חוק זו עדיין לא ניתן ללמוד על תכלית החיקוק בכל הנוגע לתנאים שבהתקיימם יבטל או יתקן
28 בית המשפט צו ירושה שניתן כדין.
- 29 32. אין בהוראת החוק, תיאור מדויק של השיקולים שעשויים לשמש את בית המשפט בדיון בבקשה
30 לתיקון צו ירושה ומכאן הצורך להידרש לפסיקת בית המשפט העליון.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

33. בבוא בית המשפט להחליט לחסום את המבקש מלדון מחדש בצו שניתן או לסטות מהכלל של סופיות הדיון, עליו לבחון את נסיבותיו של המקרה המיוחד שלפניו. השאלות העומדות לנגד בית המשפט כוללות בין היתר את פרק הזמן של האיחור, הסברו של המבקש לשיהוי בהגשת הבקשה, סבירות הסבר לקיומו של האיחור והאם כתוצאה מהאיחור יהא קושי בברור העובדות (ע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי, פ"ד לו [פורסם בנבו] 04.11.1982 להלן: "הלכת לשינסקי").
34. כב' השופט זגורי ריכז בת"ע (טב') 22121-03-10 י.ה. נ' עז' המנוחה מ.ה. ז"ל [פורסם בנבו] (21.2.2011) את העקרונות לפיהם יש לבחון את מידת השיהוי בבקשה לתיקון צו ירושה, בהתאם לפסיקות הקיימות, אותם הוא מכנה "עשרת הדיברות" המהוות אבני דרך שלא ניתן לסטות מהם.
35. יצוין כי שני הצדדים התייחסו בכתבי טענותיהם לפסק דין זה, תוך שכל צד הסביר ונימק כיצד דווקא הוא עומד בתנאים המפורטים לפי עשרת העקרונות שתוארו בפסק הדין.
36. משכך יובאו להלן העקרונות שהובאו על ידי כב' השופט זגורי בפסק דינו לעיל (ור' שם כל ההפניות והאזכורים):
- "הנה כי-כן, עיון מעמיק בהלכה הפסוקה מלמד על 'עשרת הדברות' להפעלת שיקול הדעת השיפוטי בבקשות לתיקון צו ירושה לפי סעיף 72 לחוק הירושה, התשכ"ה – 1965 ואלו הן:
- א. ראשית, קבלת בקשות לתיקון צו ירושה הן בגדר חריג ולא הכלל (הלכת שרייבר);
- ב. שנית – מניין הזמן: אמנם האיחור או השיהוי נמדדים מהיום שבו נודעה "העובדה החדשה" ולא מיום הפטירה (הלכת אלוני), אך יחד עם זאת, יש לזכור כי בגדר אותה "עובדה חדשה" באה גם עובדה שהייתה אפשרות כי המבקש ידע עליה, לו בדק כדבעי (הלכת לשינסקי);
- ג. שלישית, יש לבחון, את מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות לפני ביהמ"ש (הלכת לשינסקי);
- ד. כן יש לברר מהו הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות להסבר זה (הלכת לשינסקי);
- ה. הדגש אינו על מידת השיהוי אלא על ההסבר לשיהוי ומידת סבירותו של הסבר זה. נוסחת האיזון בהקשר זה קבעה שככל שההסבר לשיהוי סביר יותר לא תהווה מידת השיהוי, מכשול, אף אם מדובר באיחור של שנים...;

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 יחד עם זאת ובמבחן המציאות, למשך הזמן יש בהחלט משמעות; הגם שהיו מקרים
2 שתוקנו צווי ירושה או צווי קיום צוואה לאחר 30 יום, 3-7 שנים, הרי שמקום
3 שהתקופה עלתה על 10 שנים, הדבר נתפס "כשיהוי בלתי סביר"...;
- 4 ו. מכל מקום, ככל שהשיהוי נמשך לאורך זמן רב יותר, כך גם יהפוך נטל השכנוע מצד
5 המבקש להסברת השיהוי לכבד יותר...;
- 6 ז. יש לבחון מה טיבה, מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה שמצדיקה
7 לטענת המבקשים את שינוי צו הירושה המקורי (הלכת טורנר);
- 8 ח. יש לשאול האם שהיית הגשת הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים
9 בעיזבון, בהבאת חומר ראיות לפני ביהמ"ש לביסוס טענותיו (הלכת לשינסקי);
- 10 ט. עוד יש לבדוק מה מידת חומרת הפגיעה בכל אחד מהצדדים עקב שינוי צו הירושה
11 המבוקש (שרייבר);
- 12 י. ולבסוף יש לשקול מה הקושי שהשיהוי עלול לגרום בבירור זכויותיהם המהותיות
13 של הצדדים (שרייבר); "... (ההדגשה לא במקור - מ.ה.).
- 14 37. להלן אבחן עקרונות אלו בהתאם לנסיבות המקרה שלפנינו.

דיון והכרעה

- 17 38. בפתח הדברים אתייחס לטענת המבקשים לפיה המשיבים ידעו על קיומם והסתירו זאת במהלך
18 הבקשה לצו ירושה.
- 19 39. לו יצויר כי המשיבים אכן פעלו כך והגישו בקשה שקרית למתן צו ירושה ממנה הדירו את
20 המבקשים, אין ספק שהייתה ניתנת הכרעה פשוטה לפיה יש לתקן את צו הירושה שניתן
21 במרמה.
- 22 40. דא עקא, לא הוכח בפני כי המשיבים ידעו על קיומם של המבקשים ובמכוון הגישו בקשה
23 לרישום צו ירושה על שמם בלבד. המבקשים לא ידעו לנקוט בשמו של משיב ספציפי או אדם
24 אחר במשפחת המשיבים אשר ידע אודותיהם והסתיר זאת במהלך הגשת הבקשה לצו הירושה.
- 25 41. כמו כן, מקובלת עליי טענת המשיבים כי לו ידעו שיש יורשים נוספים לא היו מסתלקים מחלקם
26 בדירת אמם המנוחה לטובת האב-המנוח, דבר שהיה מוביל לכך שהילדים הנוספים (המבקשים)
27 היו בסופו של יום מקבלים חלק יחסי מחלק אביהם בדירה.
- 28 42. משכך, אין בידי לקבל את טענת המבקשים כי הצהרת המשיבים בבקשה לצו הירושה מהווה
29 "הצהרת שקר" או כי המשיבים "שותפים לקבלת דבר במרמה".

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

43. כעת נצלול לעומקם של הדברים - מדובר בסוגיה מורכבת לה פנים לכאן ולכאן. הנסיבות שבפניי
מלמדות כי לאורך השנים (למעלה מ-30 שנה לפחות לפי עדויות המבקשים, ור' לעניין זה
פרוטוקול הדיון מיום 29.3.2016 עמ' 5 ש' 9-7; עמ' 6 ש' 12-11, ש' 29-26) לא היה קשר בין
המבקשים לבין האב.
44. אומנם אין טיב הקשר המשפחתי משפיע על חלוקת הירושה על פי דין, אולם בנסיבות המקרה
דן, שעה שלא היה כל קשר בין האב למבקשים והם הודו כי אף לא ניסו לברר מה מצבו לאורך
שנים ארוכות, יש לבחון נתון זה במסגרת בחינת הבקשה לביטול צו ירושה.
45. מנגד, היעלה על הדעת כי ילדים ביולוגיים (בהנחה שהם אכן כאלה), לא יזכו לירושת אביהם?
46. לא זו אף זו, יש מן האמת בדברי המבקשים כי בנסיבות בהן אין חולק כי המנוח לא לקח כמעט
כל חלק בגידולם במרבית שנות חייהם, לרבות תמיכה כלכלית ונפשית ולא היווה דמות הורית
שהיא, הם זכאים, ולו מבחינה מוסרית, לקבל ממנו את תמיכתו הכלכלית לאחר מותו, במסגרת
חלוקת עזבונו.
47. כאמור לעיל, מדובר במקרה בעל נסיבות מורכבות בהן לכאורה המנוח ניהל שתי משפחות
במקביל תוך הסתרת משפחה אחת מרעותה, ומשכך אני סבור כי המקרה דן חוסה תחת
ההגדרה של מקרה חריג בו במידת הצורך ניתן לשנות את צו הירושה.
- הסבר לשיהוי בהגשת הבקשה**
48. כאמור לעיל, מדובר בבקשה לתיקון צו הירושה אשר הוגשה בחלוף כשבע שנים ממועד פטירת
המנוח ובחלוף כשש שנים ממועד מתן צו הירושה.
49. העובדה החדשה "שהתגלתה" הינה קיומם לכאורה של שלושה ילדים נוספים למנוח. אין ספק
כי משקלה ומהותה של עובדה זאת הינה משמעותי ביותר שעה שהדבר מהווה את הבסיס לכל
צו הירושה הנדון.
50. נקבע בעבר בפסיקה כי השיהוי נמדד מהמועד בו נתגלתה למבקש העובדה החדשה המצדיקה
את תיקון או את ביטול הצו, ולא ממועד פטירתו של המצווה (ראה: ע"א 2590/93 **עאסי נ'**
עאסי, תק-על 95(2) 1005, עמ' 1006).
51. כאמור לעיל, יחד עם זאת יש לבחון האם בגדר אותה "עובדה חדשה" באה גם עובדה שהייתה
אפשרות כי המבקש ידע עליה, לו בדק כדבעי.
52. דומה כי זוהי הסוגיה המרכזית אשר במחלוקת בין הצדדים – האם היה בידי המבקשים גלגות
את העובדה שהמנוח נפטר במועד בו התרחש הדבר והאם בעובדה שלא עשו כן והגישו את
הבקשה לביטול צו כעבור שש שנים יש מן השיהוי.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

53. הסברים של המבקשים אודות גילוי העובדה שהמנוח נפטר הינו הסבר תמוה במקצת הנוגע לחלום שחלם בנו של המבקש 1, דבר אשר לטענת המבקשים גרם להם ללכת ולתור אחר אביהם המנוח לאחר שנים כה רבות.
54. אינני נדרש להתייחס לסיפור החלום – האם הסיפור אכן "דמיוני והזוי" כטענת המשיבים – משום שהדבר רק היווה מניע למבקשים ללכת ולחפש את אביהם. אין לשים על כך את הדגש ולראות בכך את חזות הכל. במילים אחרות, אין זה משנה מה גרם למבקשים ללכת ולחפש את אביהם. השאלה היא האם המועד בו עשו כן מהווה שיהוי אם לאו.
55. המבקשים טענו בעדותם שלא בדקו אודות המנוח ואף לא רצו לבדוק, שכן היו בטוחים שאם תוגש בקשה יודיעו להם על כך, ומשכך אין לראות במועד הגשת הבקשה כשש שנים לאחר מתן הצו שיהוי. עוד טענו המבקשים כי היו מנועים מבחינה נפשית לחפש את אביהם, ואף מטעם זה אין לראות בכך שיהוי. אני סבור כי יש מן הצדק בטענות אלה של המבקשים.
56. מדובר במקרה כואב בו אב נטש והזניח את שלושת ילדיו הביולוגיים. האב לא סיפק את צורכיהם הבסיסיים ביותר של ילדיו המבקשים בהם תמיכה כלכלית ובטחון פיזי ואף לא את צורכיהם הרגשיים ולא העניק להם במשך מרבית שנות חייהם תחושות אהבה, הערכה ושייכות.
57. אני סבור כי מצב זה בו אב מתנכר לילדיו במשך למעלה משלושים שנים יכול להוות סיבה מספקת לעובדה כי המבקשים לא חפצו בקשר עמו וכתוצאה מכך לא ידעו אודותיו ובוודאי שלא ידעו אודות פטירתו.
58. מצב בו האב הוא שבחר לנטוש את ילדיו וכתוצאה מכך הם אף לא יוכרו כילדיו הביולוגיים, מהווה חוסר צדק מובהק וחתירה תחת אושיות ההגינות של המשפט.
59. אין חולק כי המנוח לא לקח חלק בגידולם של המבקשים. אולם יתרה מכך, חובותיו של הורה אינן מסתכמות רק במילוי צרכים פיזיים. לעניין זה יפים דברי בית המשפט העליון בע"א 2034/98 אמין נ' אמין פ"ד נג(5) 69 שם נידונה תביעת ילדים לחייב את אביהם בתשלום פיצויים נזיקיים לאור נטישתם, הזנחתם וניתוק הקשר עימם לאורך שנים ארוכות.
- ור' דברי כב' השופט אנגלרד:
- "...מסכים אני עם בית-משפט קמא כי החובה של ההורים על-פי הוראת סעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית אינה מוגבלת לצרכים חומריים גרידא; נאמר בסעיף במפורש כי "אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח יד ועבודתו..." (ההדגשה שלי – י' א'). מושג החינוך הוא רחב מני ים ועמוק ממצולותיו. לפי התפיסה הרחבה ביותר (על-פי ג'. ס. מיל) החינוך הוא מכלול ההשפעות האישיות, החברתיות ואף הפיזיות הפועלות – אם במכוון ואם שלא במכוון – על הווייתו, על אופיו ועל כישורנותיו של**

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 האדם... כל שכן, שניתוק הקשר המוחלט עם ילדיו הוא הפרה חמורה של החובה
2 לדאוג לצורכיהם באופן כללי, ולחינוכם באופן מיוחד. עם זאת, קיימים גבולות
3 ברורים לפלישת המשפט לתוך מרקם המשפחה: אין ספק כי כל ילד זקוק לאהבת
4 הורים והיא בגדר צורך חיוני בעבורו. כידוע, חסך באהבה עשוי להשפיע לרעה על
5 אישיותו של אדם, אך הענקת אהבה היא מעבר ליכולת ההשגה של החוק, שידו גם
6 כבדה וגם קצרה בתחום הנפש. לכן, בדברו על חובת ההורה לדאוג לצורכי הקטין,
7 הכוללים חינוך, לא התכוון המחוקק להטיל חובה משפטית לאהוב, כעין דרישה
8 לקיומו של רגש פנימי באדם" (ההדגשה לא במקור- מ.ה.).
- 9 60. ברי כי אין זה מקומו של בית המשפט לחייב אב לאהוב את ילדיו ולהיות עימם בקשר. אולם
10 במערכת המשפטית באו לידי ביטוי חובות של הורה כלפי ילדיו, אותם ניתן לראות שהמנוח לא
11 ביצע בחייו כלפי המבקשים, לרבות העובדה כי ניתק איתם את הקשר באופן מוחלט ובכך הפר
12 את חובתו המשפטית כהורה לדאוג לצורכיהם.
- 13 61. בנסיבות אלה, יהא זה לא הוגן, לא צודק ולא מוסרי להניח לפתחם של המבקשים את
14 "האשמה" בדבר העובדה כי לא היו בקשר עם המנוח וכן "אשמה" על כך שלא ידעו על מועד
15 פטירתו במועד בו אירע הדבר, דבר שהביא לכך כי הגישו את הבקשה לתיקון צו הירושה
16 באיחור.
- 17 62. משכך, אני סבור כי לא היה שיהוי בבקשתם לתיקון הצו ומקבל אני את טענתם כי לאורך
18 השנים לא חיפשו אחר אביהם בשל קושי נפשי לעשות כן.
- 19 63. בעניין זה יוזכר המנגנון הקיים בתיקי אימוץ שם ילדים רבים בוחרים לאחר גיל 18, בו הם
20 רשאים לפתוח את תיק האימוץ, שלא לעשות כן, לעיתים בשל קושי נפשי, ואין הדבר פועל
21 לרעתם והם לא מחויבים לעשות כן. דהיינו, מערכת המשפט מקבלת בהבנה מקרים בהם אדם
22 מנוע לעשות פעולה כלשהי ולא כופה עליו לעשות כן.
- 23 64. כמו כן מקובלת עלי טענת המבקשים לפיה סברו שבמידה והמנוח היה נפטר הם היו מקבלים
24 הודעה על כך – אני סבור כי אדם פשוט, אשר לא מודע לכך שאביו הקים משפחה חדשה ואשר
25 יודע כי הוא רשום בתעודת הזהות כאביו, לא היה מעלה על דעתו כי קיימת אפשרות אחרת
26 בשעת פטירת האב, מלבד האפשרות שייצרו עמו קשר מהרשויות בצורה כזו או אחרת להודיעו
27 על כך.
- 28 65. עוד יצוין כי כעולה מהעדויות שהובאו לפני, האדם היחיד אשר ידע על קיומם של המבקשים
29 לצד המשיבים היה המנוח.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 66. חוק הירושה קובע כי שעה שאין צוואה, ילדים ובן זוג יורשים את המנוח. לו יתואר כי המנוח
2 רצה להדיר את המבקשים מעיזבונו, מדוע לא כתב צוואה בה הוריש את כל רכושו לששת ילדיו,
3 המשיבים?
- 4 67. משכך, אפשר להניח כי בחר שלא לעשות צוואה על מנת שעזבונו יחולק בהתאם לחוק הירושה,
5 דהיינו בין כל יורשיו.
- 6 68. ברי כי אינני יודע בוודאות את רחשי ליבו של המנוח ורצונו האמיתי ואיני יודע אם היה מודע
7 למשמעויות החוקיות של כתיבת צוואה או אי כתיבתה. מה שגלוי וידוע לפני הוא כי המנוח לא
8 עשה צוואה. אני סבור כי מדובר במעשה מכוון אשר מטרתו להכליל את כל ילדיו, המבקשים
9 והמשיבים כאחד, כיורשי עזבונו.
- 10 69. אף לו יצויר כי המבקשים רק רצו לקבל את רכושו של המנוח ולא לחדש עימו את הקשר באמת
11 ובתמים, ברי כי היה להם אינטרס לחפש אחר אביהם קודם לכן, טרם פטירתו או טרם יתכלה
12 העיזבונו. אף מעניין זה אני למד כי למבקשים אכן היו מנועים מבחינה נפשית לחפש את אביהם,
13 ואין לראות בכך שיהוי.
- 14 70. למעלה מהצורך יצוין כי ייתכן ולמבקשים אכן גם לא הייתה אפשרות של ממש לגלות בזמן
15 אמת על פטירתו של המנוח ואין לראות בכך שלא נחשפו למודעה שפורסמה בעיתון רשלנות
16 מצדם. בע"מ (נצ"י) 8/08 יוסף לבנון נ' הרב מאיר סיני פרנקל (21.3.2000) נאמר כי לא נקבע
17 בחוק כי יש לראות פרסום בעתון – שעל פי רוב מגיע לידיעתו של המעוניין תוך תקופה של 15
18 יום – כהמצאה לידו, והמחוקק לא התכוון לראותו כאילו התרשל רק משום שלא חיפש את
19 הידיעה בעתון (ר' ש' שוחט, נ' פינברג, י' פלומין דיני ירושה ועזבונו, מהדורת תשע"ד, עמ' 200).
- 20 **הנזק שנגרם למשיבים כתוצאה מהשיהוי בהגשת הבקשה**
- 21 71. המבקשים גילו אודות פטירת המנוח בחודש יולי 2013 והגישו את הבקשה לביטול צו הירושה
22 ביום 5.4.2014, וזאת לאחר שלדבריהם לא צלחו ניסיונות חידוש הקשר ומו"מ מול המשיבים.
- 23 72. דהיינו, סמוך למועד בו גילו המבקשים אודות פטירת המנוח הגישו את הבקשה לתיקון צו
24 הירושה. משכך לא הייתה כל השתהות בהגשת הבקשה ומכל מקום בעניין הנדון לא היה בגילוי
25 העובדה כי למנוח ילדים נוספים דבר הגרם למשיבים נזק ראייתי שהוא בהבאת חומר ראיות
26 לפני בית המשפט לביסוס טענותיהם.
- 27
- 28 **חומרת פגיעת צו הירושה או תיקונו בצדדים**
- 29 73. מבחן זה עניינו מעין "מאזן נוחות" לצורך סעיף 72, מחד מבקש הוא לברר, עד כמה הסתמך
30 היורש על פי הצו המקורי על הצו ומה יהיו נזקיו באם זה ישתנה, ומאידך הוא בוחן את נזקי
31 מבקשי תיקון הצו ככל שבקשתם תידחה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 74. בהתאם לתצהיר המשיב 5, מר א', עיזבון המנוח חולק למשיבים לפני שנים רבות ולא מצוי בו
2 דבר לחלוקה מלבד 5,000 ₪ בחשבון הבנק.
- 3 75. המשיב 5 לא נחקר בעניין זה ותצהירו לא נסתר ואף לא הועלו על ידי המבקשים טענות אחרות
4 בעניין זה ומשכך מקבל אני עובדה זאת.
- 5 76. על אף העובדה כי לא פורט במהלך ההליך שהתקיים בפני מהו סכום העיזבון הכולל, מטענת
6 המשיבים כי הסתלקו מחלקם בעיזבון דירת אמם המנוחה לטובת המנוח עולה כי היה ברשות
7 המנוח דירה.
- 8 77. משכך ככל הנראה המשיבים קיבלו לידם עם חלוקת העיזבון את שווי הדירה, דבר המוערך
9 בסכומי כסף לא מבוטלים.
- 10 78. אין ספק כי באם ישתנה הצו המקורי ותהא החלטה על שינוי חלוקת העזבון, יהא עליהם
11 להתחלק בעיזבון המנוח עם שלושת המבקשים, דבר אשר יביא לכך כי יהא עליהם להחזיר
12 כספים שקיבלו, אשר ייתכן כי נעשה בהם שימוש בעבר.
- 13 79. מנגד, ברי כי במצב בו תדחה הבקשה לתיקון הצו יפגעו המבקשים מבחינה כלכלית שעה שלא
14 יקבלו כלל את חלקם בעיזבון אביהם. אולם, לא יגרם להם הפסד בפועל של כספים המצויים
15 ברשותם.
- 16 80. מכל מקום, יש ליתן לעקרון זה משקל מתאים לצד העקרונות האחרים שהובאו לעיל. במקרה
17 דן אני סבור כי יש להורות את תיקון צו הירושה תוך שאיני קובע מסמרות לעניין שינוי חלוקת
18 העזבון, במידה ותוגש תביעה מתאימה, כמפורט להלן.
- 19 **סוף דבר**
- 20 81. יישום מבחני סעיף 72 לחוק הירושה כפי שנקבעו בפסיקה, יחד עם תחושות הצדק וההוגנות
21 מחייבות כי במידה ויוכח באמצעות בדיקה גנטית/תהא הסכמה לכך כי המבקשים הינם ילדיו
22 של המנוח, צו הירושה יתוקן באופן בו יתווספו המבקשים ליורשיו של המנוח וצו הירושה ימנה
23 את כל תשעה ילדי המנוח – המבקשים והמשיבים כאחד.
- 24 82. אני סבור כי יש לתיקון צו הירושה ישנה גם משמעות סימבולית. לכאורה מדובר באב שנטש את
25 שלושת ילדיו והתכחש לקיומם במשך תקופה ארוכה של למעלה מ-30 שנים. בתיקון הצו, בלי
26 קשר להשלכות הכלכליות שלו, אם וכאשר יהיו, יש גם אמירה חד משמעית שאדם זה הוא
27 אביהם של המבקשים ולאמירה זו יכולה להיות משמעות של ממש כלפי המבקשים.
- 28 83. זה המקום לציין כי מתגובת ב"כ היועץ המשפט לממשלה עולה כי אף הוא תמך בשינוי צו
29 הירושה ור' התגובה מיום 9.11.2014: "לאחר העיון בבקשה ובתגובת המשיבים מוצע להעביר
30 את התיק לדיון בפני בית משפט... לגופו של עניין ככל שיוכח בראיות ממשיות כי למנוח נולדו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

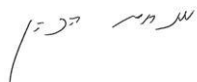
11 דצמבר 2016

ת"ע 20980-12-14 ר' ואח' נ' ש' ואח'

- 1 ילדים נוספים ליורשים ע"פ צו הירושה מיום 13.02.08 אזי הצו הנ"ל שגוי (ההדגשה לא
- 2 במקור-מ.ה).
- 3 84. יובהר כי אין באמור לעיל כדי לקבוע כי במידה ותוגש תביעה כספית בעניין שינוי חלוקת
- 4 העיזבון הדבר ישפיע על חלוקה שונה של הכספים שכבר חולקו בעבר באופן בו המשיבים יחויבו
- 5 בהחזרת כספים שחולקו לידם, ובית המשפט יידרש לכך בבוא העת תוך יישום סעיף 120 לחוק
- 6 הירושה לענייננו.
- 7 85. המשיבים יודיעו לבית המשפט בתוך 30 יום האם לאור פסק הדין ולאור הראיות שהוצגו
- 8 במהלך הדיון הם עומדים על קיום בדיקה גנטית או שמא הם מסכימים כי המבקשים ירשמו
- 9 כילדיו הביולוגיים של המנוח והצו יתוקן.
- 10 86. בנסיבות דנן אין צו להוצאות.

11
12
13

ניתן היום, י"א כסלו תשע"ז, 11 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.

מנחם הכהן, סגן נשיא

14
15
16
17